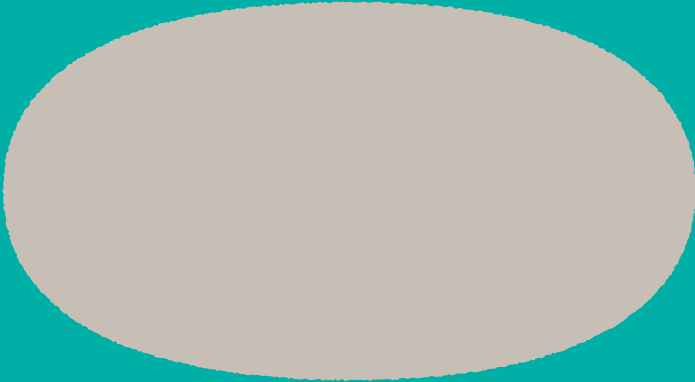

77

**PUNTJES
OP DE I**

EMILY PALMER

Perfect
Nederlands
voor
anderstaligen

Voorwoord

Veel van mijn cursisten redden zich aardig in het Nederlands, sommige zelfs zeer goed. Toch is er altijd een aantal punten waar ze tegen aanlopen. Wat ik opvallend vind, is dat dit vaak dezelfde punten zijn, ongeacht de moedertaal van de cursisten: ze hebben 'iets leuk' gedaan, ze vinden het 'een goede idee' om 'naar vakantie' te gaan en ze spreken 'Arabisch' of 'Kroatisch' (met een verkeerde uitspraak van -sch), om maar een paar voorbeelden te noemen.

Het zijn foutjes waar niemand ze (meer) op wijst of aspecten die ze nog niet helemaal beheersen. Ook twijfelen cursisten vaak over dezelfde dingen, zoals het gebruik van het woordje 'er'. Het leek me fijn als leerders van het Nederlands een boek hadden waarin ze al deze onderwerpen konden opzoeken. Een boek waarin niet alleen regels te vinden zijn, maar vooral ook leuke, praktijkgerichte opdrachten, met zinnen die ze in het dagelijks leven tegenkomen en die ze zelf ook kunnen gebruiken. Deze wens leidde tot het boek dat nu voor je ligt: *77 puntjes op de i*.

Het gaat in dit boek om onderwerpen die op niveau B1 of B2, en zelfs op niveau C1, nog problemen opleveren. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling geweest om alle grammaticaregels nog eens op een rijtje te zetten; die kun je immers in allerlei grammaticaboeken vinden. Ook gaat het niet alleen om het uitbreiden van de woordenschat of het verbeteren van de uitspraak. Nee, het doel van het boek is om tweedetaalleerders van het Nederlands actief te laten oefenen met onderwerpen waar ze nog moeite mee hebben, om zo hun Nederlands correcter, vloeiender en Nederlandser te laten klinken. Bovendien zullen ze zich zekerder voelen over hun taalgebruik als ze meer houvast hebben.

Dank

Miranda van 't Wout, met wie ik de lesmethode *Nederlands naar perfectie* schreef, had geen tijd om mee te schrijven aan dit boek, maar wilde gelukkig wel meelesen. Zij heeft verschillende versies van het boek van zeer nuttig commentaar en welkome aanvullingen voorzien, waarvoor ik haar ontzettend dankbaar ben.

Daarnaast hebben ook andere NT2-docenten bijgedragen aan verbeteringen: Patty van Bielder, Joanneke Halbertsma, Ilke Jacobs en Marieke van Paassen. Dankzij hun kritische blik heb ik zelf ook de puntjes op de i kunnen zetten. Verder was het prettig om te horen dat de behandelde onderwerpen veel herkenning opriepen; het zijn punten die zij ook bij hun cursisten signaleren.

Veel dank ben ik ook verschuldigd aan mijn meelezende oud-cursisten Jessica Williams en Olga Kulikova – die het materiaal tijdens haar huwelijksreis heeft doorgenomen! – en aan alle cursisten die (onbewust) input hebben geleverd voor de inhoud van dit boek. Natuurlijk bedank ik ook Nynke Coutinho en Dafni Alverti voor het vertrouwen en voor de hulp bij de totstandkoming van dit boek. Tot slot ben ik erg blij dat Elwin Rijken, voormalig klasgenoot, voor de illustraties in dit boek heeft gezorgd.

Utrecht, voorjaar 2019
Emily Palmer (Taalzeker)

Inhoud

Inleiding	15
-----------	----

I Grammatica

Artikel, adjectief, substantief

1	Ik wil een cadeautje! Of nee, cadeautjes! <i>Artikel: wel of geen artikel?</i>	21
2	Dat is een goed idee (zonder -e) <i>Adjectief: wel of geen -e?</i>	24
3	Ik heb zin in iets lekkers <i>Adjectief + s</i>	27
4	We hebben heel veel huiswerk <i>Is het 'heel' of 'veel'?</i>	29
5	Negentig procent van de cursisten is vandaag aanwezig <i>Procent: singularis</i>	30

Woordvolgorde

6	Hou je niet van 'niet'? <i>'Niet': plaats in de zin</i>	31
7	We hebben in de stad gegeten / gegeten in de stad <i>Prepositiegroep: plaats in de zin</i>	35
8	Volgens mij moet je hier inversie gebruiken <i>Inversie</i>	36
9	Waarom bijzinnen? Omdat het een lastig onderwerp blijft <i>Bijzinnen (ook de lastige)</i>	37

10	Ik begrijp niet waarom de koekjes altijd op zijn <i>Indirecte rede (bijzinnen)</i>	40
----	---	----

Werkwoorden

11	Zij wil (geen -t) <i>Is het 'wil' of 'wilt'?</i>	44
12	Ik heb me verslapen en ik ben te laat gekomen <i>Perfectum: met 'hebben' of met 'zijn'?</i>	45
13	Weet jij of hij heeft getennist / getennist heeft? <i>Volgorde 'hebben' / 'zijn' / 'worden' met een participium</i>	48
14	Ik ben in Amsterdam geweest en het was leuk <i>Perfectum of imperfectum?</i>	49
15	Nadat ze elkaar het jawoord hadden gegeven, gaven ze elkaar een kus <i>Plusquamperfectum: het gebruik</i>	52
16	Wat zou je doen met een miljoen? <i>'Zou' en 'zouden': irrealis (onwerkelijkheid)</i>	54
17	Had mij maar even gebeld! <i>Plusquamperfectum: irrealis in het verleden</i>	56
18	Het begint te regenen <i>De constructie '(om) te' + infinitief</i>	59
19	Heb je je haar geknipt of heb je het laten knippen? <i>Dubbele infinitief in de voltooide tijd</i>	62
20	Ik heb me vergist <i>Reflexieve werkwoorden</i>	64
21	Herinner je je dat we ons dat altijd afvroegen? <i>Reflexief pronomen: plaats in de zin</i>	66

22	Geen zin om op te staan <i>Separabele werkwoorden</i>	67
23	Oeps ... de koffie ligt op tafel <i>Werkwoorden van actie en positie</i>	70
24	Wat zit je haar leuk! <i>Vaste combinaties met 'zitten', 'staan' en 'liggen'</i>	73
25	Wat ben je aan het doen? <i>Duratief (1)</i>	76
26	Ik zit te denken <i>Duratief (2)</i>	77
27	Wat zullen we doen? <i>De verschillende functies van 'zullen'</i>	79
28	Je zou dit boek eens moeten lezen <i>Het gebruik van 'zou' en 'zouden'</i>	81
29	Weet jij in welke volgorde de werkwoorden gezet moeten worden? <i>Meerdere werkwoorden in een bijzin</i>	83
30	Dit zijn mijn broers <i>Dit is / zijn ...</i>	86
31	Mijn fiets is gestolen <i>Passief</i>	89
 Verwijzen, 'er' en 'het'		
32	De opdracht die we maken, gaat over relatieve bijzinnen <i>Relatieve bijzinnen</i>	91
33	Hier is je sleutel, ik heb hem gevonden <i>Verwijswoorden: hem / het / ze / die / dat</i>	94
34	Ik heb er zin in <i>Het gebruik van 'er'</i>	96

35	Ik ben me er niet van bewust <i>Lastigere vormen van 'er' + prepositie</i>	101
36	Koffie? Daar heb ik zin in! <i>Het gebruik van 'daar'</i>	104
37	Ik kijk ernaar uit je weer te zien <i>'Er' als vooruitwijzer</i>	106
38	Waar heb je zin in? <i>'Waar' + prepositie</i>	108
39	Hoe gaat het? <i>'Het' als subject</i>	110
40	Ik weet het niet <i>Met of zonder 'het'?</i>	112
41	Dit ijsje is het lekkerst <i>'Het' + superlatief</i>	113
42	Ik heb het druk <i>'Het' in vaste combinaties</i>	115

II Woordkeus

43	We zijn met z'n tweeën <i>Met z'n tweeën, drieën, tienen ...</i>	121
44	Er komt een man of twintig <i>Het gebruik van 'een man of ...', 'een stuk of ...', 'een jaar of ...'</i>	122
45	Tien kilometer: waarom singularis? <i>Kilometer, euro, liter ...</i>	123
46	Lekker winkelen in winkels <i>Singularis / pluralis: interessante vormen</i>	125

47	Ga je óp of mét vakantie en waarnaartoe? <i>Preposities</i>	126
48	Ken je dat, dat je tijdens een examen niets meer weet? <i>'Kennen' of 'weten'</i>	131
49	Dat betekent dat ik niet weet wat je bedoelt <i>'Betekenen' of 'bedoelen'</i>	133
50	Ik begrijp niet dat je het niet kunt verstaan <i>'Begrijpen' of 'verstaan'</i>	134
51	Ik onthoud het verschil nooit tussen 'zich iets niet herinneren' en 'iets niet meer weten' <i>'Onthouden' / 'zich herinneren' / '(niet meer) weten'</i>	135
52	Ik ga naar huis en bel je als ik thuis ben <i>'Huis' of 'thuis'</i>	136
53	Alleen is maar alleen <i>'Maar' of 'alleen'</i>	137
54	Ik heb mezelf gekookt <i>'Zelf' of 'zichzelf'</i>	139
55	Ben je al 30 of pas 30? <i>'Al' of 'pas'</i>	141
56	'Te' is altijd negatief, behalve in 'tevreden' <i>De betekenis van 'te'</i>	143
57	'Je', 'jij', 'u' en de rest <i>Het personaal pronomen: de vormen die vaak fout gaan</i>	144
58	Tot wanneer? <i>'Tot zo', 'tot gauw', 'tot straks' en andere tijdsbepalingen</i>	148
59	Een leuke ontmoeting <i>'Ontmoeten', 'zien', 'tegenkomen', 'afspreken' en 'leren kennen'</i>	150

60	Ik wil het doen, ik gá het doen en ik zál het doen <i>Toekomst: 'gaan' of 'zullen'?</i>	152
61	Ik hoef niks <i>'Hoeven'</i>	154
62	Thee graag! Of nee, toch liever koffie <i>'Graag' en 'liever': plaats in de zin</i>	156
63	Dat valt wel mee <i>'Meevallen' en 'tegenvallen'</i>	157
64	Kan ik je even spreken? Ik wil graag iets bespreken <i>'(Be)spreken', '(be)kijken', '(be)luisteren', '(be)schrijven', '(be)antwoorden'</i>	159
65	Ze praten overal en nergens over <i>'Nergens', 'ergens', 'overal' + prepositie</i>	161
66	Aangezien het schema heel helder is, snap ik het nu <i>Structuurwoorden</i>	163
67	Toen kon ik niet, maar dan kan ik wel <i>'Toen' of 'dan'</i>	167
68	Ik heb hem toch nog maar eens even de waarheid gezegd <i>Partikels (kleine woordjes)</i>	169
69	Degene die te laat komt, moet trakteren <i>Degene(n)</i>	172
70	Ik ben eraan gewend geraakt om 'raken' te gebruiken <i>Combinaties met 'raken'</i>	173

III Uitspraak

71	Logisch toch? <i>De uitspraak van -isch</i>	177
72	Ik vind het verwarrend <i>De -d aan het eind klinkt als -t</i>	178
73	In de pauze eten we een broodje jonge kaas <i>De sjwa: [ə]</i>	180
74	Het belang van de klemtoon wil ik graag benadrukken <i>Klemtoon in woorden en zinnen</i>	182
75	Kom je uit Italië? <i>Twee puntjes op de e: ë</i>	185
76	Keptsodruk <i>Klankreductie</i>	186
77	Beter goed gejat dan slecht bedacht <i>Leenwoorden in het Nederlands</i>	189
	Termen	191
	Index	193

Inleiding

In dit boek worden 77 onderwerpen behandeld; een verzameling van punten waarmee veel anderstaligen moeite hebben als zij Nederlands leren. Waarschijnlijk zijn er heel wat punten die je herkent. Dit boek kan je daarom helpen om de puntjes op de i te zetten – en dus je Nederlands te perfectioneren.

Voor wie is dit boek bedoeld?

Allereerst is dit boek bedoeld voor mensen die hun Nederlands willen verbeteren. Het is geschreven voor midden- en hoogopgeleide anderstaligen die de taal al redelijk tot goed beheersen, van niveau B1 tot en met niveau C1+ van het Europees Referentiekader (ERK).

Je hebt de regels al eens geleerd, maar je wilt ze weer even opfrissen. Of je vraagt je af hoe het eigenlijk zit met de woordvolgorde in zinnen als ‘Hij zegt dat hij heeft getennist’. Mag je misschien ook zeggen ‘Hij zegt dat hij getennist heeft’? De antwoorden op dit soort vragen vind je in dit boek. Daarnaast ga je met alle onderwerpen ook zelf aan de slag. Bij elk onderwerp horen namelijk een of meerdere praktische opdrachten, zodat je de regels leert toepassen in de praktijk. Hierbij ligt de nadruk op spreekvaardigheid.

Ook kan dit boek uitkomst bieden voor NT2-docenten. Zij kunnen het gebruiken als naslagwerk, bijvoorbeeld om vragen van cursisten te beantwoorden. Daarnaast is het een mooi overzicht van veelgemaakte fouten. Als zij deze fouten signaleren bij hun cursisten, kunnen zij hen verwijzen naar het betreffende hoofdstuk.

Het boek is goed te gebruiken voor zelfstudie. Verder kan het in een taalcurcus naast een algemene lesmethode worden ingezet. Tot slot kan het worden gebruikt ter ondersteuning van taalcoaching of andere trajecten voor taalverbetering.

Hoe is het boek opgebouwd?

Het boek omvat – de titel zegt het al – 77 onderwerpen. Elk onderwerp vormt één hoofdstuk; meestal kort, in sommige gevallen wat langer. De hoofdstukken zijn ondergebracht in drie categorieën: grammatica, woordkeus en uitspraak. Grammatica bestaat uit:

- artikel, adjectief, substantief
- woordvolgorde
- werkwoorden
- verwijzen, 'er' en 'het'

Elk hoofdstuk bevat uitleg over de grammaticaregels, een toelichting bij de betekenis van woorden, of informatie over de uitspraak van bepaalde klanken. Vaak wordt de lezer (ofwel: de leerder) gestimuleerd om zelf na te denken en de regels of betekenissen af te leiden uit voorbeeldzinnen of een dialoog. Als duidelijk is wat de regels zijn of wat de woorden betekenen, kan de leerder deze toepassen in een of meer opdrachten. De meeste opdrachten zijn vooral bedoeld om beter te leren spreken. 'Beter' betekent hier: correcter, vloeiender en Nederlandse.

Hoe kun je het boek en de website gebruiken?

Je hoeft het boek niet van begin tot eind door te werken – al mag dat natuurlijk wel! Het idee is dat de gebruikers van het boek zelf kunnen kiezen waarmee ze willen oefenen. De (voorbeeld)antwoorden van de opdrachten zijn te vinden op de website (www.coutinho.nl/77puntjes; zie ook hierna), zodat het boek zelfstandig te gebruiken is. Ook kan de docent adviseren om een bepaald onderwerp te bestuderen.

Verder kun je het boek gebruiken om er iets in op te zoeken. Daarom is er, naast de inhoudsopgave, ook een uitgebreide index aan het eind van het boek. Bovendien wordt er in de hoofdstukken indien nodig verwezen naar andere onderwerpen. Zo kun je even iets teruglezen of juist op zoek gaan naar meer verdieping.

Online studiemateriaal

Op www.coutinho.nl/77puntjes vind je het online studiemateriaal bij dit boek. Dit materiaal bestaat uit:

- extra opdrachten bij een aantal hoofdstukken;
- ingesproken zinnen bij een aantal hoofdstukken (voornamelijk uit deel III);
- antwoorden bij de opdrachten uit het boek;
- een quiz die je helpt bepalen met welke onderwerpen je in ieder geval aan de slag kunt gaan.

Welke termen worden er gebruikt?

In het boek worden de Latijnse termen voor bijvoorbeeld tijden en woordsoorten gebruikt. Achter in het boek is een lijst opgenomen met deze termen en de term die in het Nederlands gebruikt wordt. Ook staat er steeds een voorbeeld bij om duidelijk te maken wat ermee bedoeld wordt.

Wat betekenen de pictogrammen in het boek?

Let op!

Tip

Verwijzing naar andere hoofdstukken

Extra oefeningen of informatie op de website

Ingesproken zinnen op de website

Waarom zijn er 77 onderwerpen?

Aanvankelijk was de titel van het boek *50 puntjes op de i*. Dat leek me een mooi getal. Maar er kwamen steeds onderwerpen bij die toch echt in het boek thuishoorden, dus het werden er al gauw meer. 75 was ook een mooi getal. Maar ook dat bleek niet haalbaar, want alle onderwerpen op mijn lijstje waren even nuttig – schrappen was dus geen optie. Vandaar dat het er 77 zijn geworden.

Veel plezier gewenst met dit boek en succes met het zetten van de puntjes op de i!

Grammatica

Hou je niet van 'niet'?

'Niet': plaats in de zin

Om iets te ontkennen, gebruiken we 'geen' of 'niet'. Het woord 'geen' wordt gebruikt voor de negatie van een substantief:

Hij heeft geen fiets.

Dat is geen leuk nieuws.

Doe geen moeite.

Ik heb er geen zin in.

In alle andere gevallen gebruiken we 'niet'. De plaats in de zin van het woord 'niet' levert soms problemen op. Daarom behandelen we hier de regels.

In principe staat 'niet' aan het eind van de zin. Je ontkent dan de hele zin.

Ken je hem?

– Nee, ik ken hem niet.

Kun jij pianospelen?

– Nee, dat kan ik niet.

Opdracht 1

Beantwoord de vragen.

1	Is Marcella er ook?	– Nee, ...
2	Komen je zussen vanavond?	– Nee, ...
3	Huil je?	– Nee hoor, ...
4	Werkt hij vandaag?	– Nee, ...
5	Geloof je dat?	– Nee, ...

Waarom staat 'niet' in de volgende zinnen niet aan het eind?

1	Wil je hem spreken?	– Nee, ik wil hem <u>niet</u> spreken.
2	Heb je hem al gezien?	– Nee, ik heb hem nog <u>niet</u> gezien.
3	Gaat hij weg?	– Nee, hij gaat <u>niet</u> weg.

Een infinitief (zin 1: 'spreken'), een participium (zin 2: 'gezien') of een prefix van een separabel werkwoord (zin 3: 'weg', onderdeel van 'weggaan') staat in principe aan het eind van de zin. Het woord 'niet' komt dan daarvoor.

En waar staat 'niet' in de volgende zinnen?

4	Is het huis groot?	– Nee, het huis is <u>niet groot</u> .
5	Kunnen jullie hard rennen?	– Nee, wij kunnen <u>niet hard</u> rennen.
6	Ga je naar de dokter?	– Nee, ik ga <u>niet naar de dokter</u> .

In deze zinnen staat 'niet' voor een adjectief (zin 4: 'groot'), een adverbium (zin 5: 'hard') of een prepositiegroep (zin 6: 'naar de dokter').

In opdracht 2 oefen je met zinnen waarin 'niet' niet aan het eind staat.

Opdracht 2

Lees de vragen en antwoorden hardop. Dek daarna de zinnen aan de rechterkant af en geef antwoord. Herhaal de opdracht een paar keer met een stopwatch erbij. Probeer iedere keer je spreektijd te verbeteren.

Met een tweede werkwoord (of een deel van een werkwoord)

1	Wil je de hond uitlaten?	– Nee, ik wil de hond niet uitlaten.
2	Gaat Peter zaterdag ook basketballen?	– Nee, hij gaat zaterdag niet basketballen.
3	Kun je je al inschrijven?	– Nee, je kunt je nog niet inschrijven.
4	Heb je de soep geproefd?	– Nee, ik heb de soep niet geproefd.
5	Hebben jullie dat geregeld?	– Nee, wij hebben dat niet geregeld.
6	Heb je al ontbeten?	– Nee, ik heb nog niet ontbeten.
7	Is ze gevallen?	– Nee, ze is niet gevallen.
8	Lachte hij ons uit?	– Nee hoor, hij lachte ons niet uit.
9	Stuur je dat berichtje even door?	– Nee, ik stuur dat berichtje niet door.
10	Viel de stroom nou uit?	– Nee, de stroom viel niet uit.

Voor een adjectief

11	Zijn de werknemers tevreden?	– Nee, ze zijn niet tevreden.
12	Vond je de film goed?	– Nee, ik vond hem niet goed.
13	Zijn de kinderen ziek?	– Nee, ze zijn niet ziek.
14	Is haar trouwjurk wit?	– Nee, haar trouwjurk is niet wit.
15	Is het raam dicht?	– Nee, het raam is niet dicht.
16	Is dit drankje zuur?	– Nee, het is niet zuur.

Voor een adverbium

17 Zijn jullie vandaag buiten geweest?	– Nee, we zijn vandaag niet buiten geweest.
18 Staat hij altijd vroeg op?	– Nee, hij staat niet altijd vroeg op.
19 Heb je lang in spanning gezeten?	– Nee, ik heb niet lang in spanning gezeten.
20 Ben je weer helemaal uitgerust?	– Nee, ik ben nog niet helemaal uitgerust.
21 Kunnen jullie een beetje zachter praten?	– Nee, we kunnen niet zachter praten.
22 Is dit verhaal slecht geschreven?	– Nee, dit verhaal is niet slecht geschreven.

Voor een prepositiegroep

23 Heb je je in je vinger gesneden?	– Nee, ik heb me niet in mijn vinger gesneden.
24 Gaat ze naar Gouda verhuizen?	– Nee, ze gaat niet naar Gouda verhuizen.
25 Komt ze samen met haar moeder?	– Nee, ze komt niet samen met haar moeder.
26 Ligt de poes op de stoel?	– Nee, de poes ligt niet op de stoel.
27 Hangt je jas aan de kapstok?	– Nee, mijn jas hangt niet aan de kapstok.
28 Heb je je jas op de grond gegooid?	– Nee, ik heb mijn jas niet op de grond gegooid.
29 Heb je je jas over een stoel gehangen?	– Nee, ik heb mijn jas niet over een stoel gehangen.
30 Ligt je jas dan nog in het café?	– Nee, hij ligt ook niet in het café.

Soms zijn er meerdere mogelijkheden voor de plaats van 'niet'. Vergelijk:

Ik werk vandaag niet.

Ik werk niet vandaag.

Het is hier niet zo belangrijk welk woord ontkend wordt en daarom is er bijna geen verschil in betekenis.

Het is niet altijd makkelijk om regels te geven voor de plaats van 'niet'. Lees en luister daarom goed en kopieer wat je ziet of hoort!

Andere ontkenningen zijn 'nog niet', 'niet meer' en 'nog nooit':

Ben je weer helemaal beter?	– Nee, ik ben nog niet helemaal beter.
Is de verbouwing al klaar?	– Nee, de verbouwing is nog niet klaar.
Werkt je vader nog ?	– Nee, hij werkt niet meer .
Heb je weleens gesurft?	– Nee, ik heb nog nooit gesurft.

Opdracht 3

Geef nu zelf een negatief antwoord.

Bijvoorbeeld:

Kom je uit Spanje?	– Nee, ik kom niet uit Spanje.

- 1 Heeft het water gekookt?
- 2 Blijven jullie daar ook slapen?
- 3 Werk je vandaag op kantoor?
- 4 Heb je het boek uit?
- 5 Kan ik je morgen bellen?
- 6 Zijn de burens vanavond thuis?
- 7 Heeft hij jou teruggebeld?
- 8 Ga je altijd met de fiets naar je werk?
- 9 Heb jij de was al opgehangen?
- 10 Is hij klaar met zijn studie?
- 11 Moeten ze naar huis lopen?
- 12 Vond je deze opdracht makkelijk?

Op de website vind je een extra opdracht.

17

Had mij maar even gebeld!*Plusquamperfectum: irrealis in het verleden*

•19

Zoals je ziet, wordt hier het plusquamperfectum gebruikt ('had gebeld' en 'was komen halen') om een situatie in het verleden uit te drukken die niet heeft plaatsgevonden: de jongen heeft niet gebeld, dus zijn moeder is hem niet komen halen.

Je kunt bij dit soort zinnen vaak denken: 'Maar helaas, ...', of: 'Maar het is niet gebeurd, dus ...'

In spreektaal wordt het vaak korter gezegd: 'Had even gebeld, dan was ik je met de auto komen halen.'

Een zin met 'zou' is hier ook mogelijk:

•29

Als je even gebeld zou hebben, zou ik je met de auto zijn komen halen.

De zin wordt dan wel heel lang en klinkt niet zo lekker. Daarom gebruiken we in dit soort gevallen meestal liever het plusquamperfectum, of een combinatie van beide vormen. Bijvoorbeeld:

Als je even gebeld zou hebben, was ik je met de auto komen halen.

Nog een paar voorbeelden:

Als je langer **was gebleven**, dan **hadden** we elkaar even **kunnen spreken**.

→ Maar helaas ... je bent niet langer gebleven, dus we hebben elkaar niet kunnen spreken.

(= Als je langer gebleven zou zijn, dan zouden we elkaar even hebben kunnen spreken.)

Als ik eerder **was begonnen** met leren, **had** ik het tentamen wel **gehaald**.

→ Maar helaas ... ik ben niet eerder begonnen met leren, dus ik heb het tentamen niet gehaald.

(= Als ik eerder zou zijn begonnen met leren, zou ik het tentamen wel gehaald hebben.)

Oom Chris verkleed als engel? Dat **had** ik wel **willen zien**!

→ Maar helaas ... ik heb het niet gezien.

(= Dat zou ik wel hebben willen zien.)

Opdracht 1

De gekleurde constructies in de volgende dialoog worden regelmatig gebruikt. Wat betekenen ze?

Bedankt voor het oppassen. Alsjeblieft, deze bloemen zijn voor jou!

– O, wat lief, dat **had** je niet **hoeven doen** hoor. Ik vind het echt geen probleem om op jullie kinderen te passen, dat weet je.

Nee, maar ik wil je toch bedanken. Het was een geweldig concert, dus ik ben blij dat we konden gaan. Ik **had** het niet **willen missen**.

Opdracht 2

Maak de zinnen af in het plusquamperfectum of met 'zou(den)'. Gebruik de woorden tussen haakjes. Vervoeg de werkwoorden en voeg woorden toe om er een goede zin van te maken.

- 1 Gelukkig was het gisteren mooi weer. Als ... (de hele dag regenen – personeelsuitje moeten verzetten).
- 2 Het was een echte surpriseparty. Als Raymond ... (eerder binnenkomen – ons zien). Dan was het geen verrassing meer geweest.
- 3 Ik ben blij dat onze kat weer terecht is. Anders ... (zich echt zorgen maken).
- 4 Zij heeft echt talent. Als ... (meedoen aan de wedstrijd – zeker winnen).
- 5 Jeetje, je bent helemaal rood! Als ... (zich insmeren – niet verbranden).

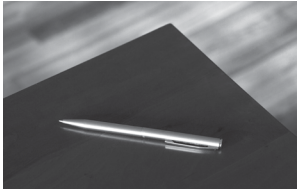
23

Oeps ... de koffie ligt op tafel *Werkwoorden van actie en positie*

Dat is niet handig! Als je iets op tafel hebt *gelegd*, dan *ligt* het op tafel. Als je niet wilt dat de koffie op tafel *ligt*, wat moet je dan doen met een kopje koffie?

Je *zet* het op tafel. En als je het op tafel hebt *gezet*, dan *staat* het op tafel. Als je het volgende schema bekijkt, wordt het vast duidelijk.

werkwoorden van actie		werkwoorden van positie
Ik <u>leg</u> de pen op tafel. < leggen		De pen <u>ligt</u> op tafel. < liggen
Ik <u>zet</u> het kopje op tafel. < zetten		Het kopje <u>staat</u> op tafel. < staan

Ik <u>hang</u> mijn jas aan de kapstok. < <u>hangen</u> Perfectum: Ik heb mijn jas aan de kapstok gehangen.		Mijn jas <u>hangt</u> aan de kapstok. < <u>hangen</u>
Ik <u>doe</u> mijn sleutels in mijn tas. < <u>doen</u> / <u>stoppen</u> (<u>in</u> iets) Perfectum: Ik heb mijn sleutels in mijn tas gedaan.		Mijn sleutels <u>zitten</u> in mijn tas. < <u>zitten</u>

Opdracht

a Je huisgenoot is een enorme sloddervos. Hij of zij is altijd alles kwijt! Je huisgenoot vraagt:

- 1 Waar is mijn jas?
- 2 Weet jij waar mijn boek is?
- 3 Ik kan mijn sleutels niet vinden. Weet jij waar ze zijn?
- 4 Ik zoek mijn bril!
- 5 Ik ben mijn pen kwijt.
- 6 Waar is de gieter?
- 7 Heb jij de krant gezien?
- 8 Ik heb de schaar nodig. Weet jij waar die is?

Vertel waar alles is. Gebruik werkwoorden van positie. Bijvoorbeeld:

- Waar is mijn ov-kaart? – Je ov-kaart zit in je jaszak.
 – Die zit in je jaszak.

- b** Je hebt alles opgeruimd. Vertel je huisgenoot waar je alles hebt gelaten. Gebruik de voorwerpen van opdracht a. Bedenk zelf wat je ermee hebt gedaan. Bijvoorbeeld:

Ik heb je ov-kaart in je portemonnee gedaan.

Op de website vind je een extra opdracht.

Grote voorwerpen 'staan' meestal:

Mijn bed staat onder het raam.

De bank staat tegen de muur.

Mijn auto staat in de garage.

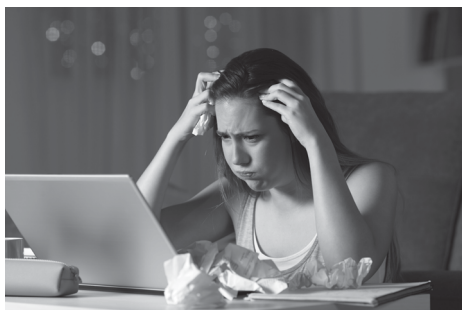
Zonder de precieze plaats erbij gebruik je vaak 'neerzetten' of 'neerleggen':

Waar heb je je fiets neergezet?

Ik heb je portemonnee daar neergelegd.

'Te' is altijd negatief, behalve in 'tevreden'

De betekenis van 'te'

A Deze oefening is te moeilijk!

B Deze oefening is heel moeilijk.

Opdracht

Wie zegt wat? Geef aan welke zin bij afbeelding A hoort en welke bij afbeelding B.

- 1 Ik kan het niet. Ik stop ermee. = afbeelding _____
- 2 Ik kan het waarschijnlijk wel, als ik me maar goed concentreer. = afbeelding _____

Nog een voorbeeld. Wat is het verschil tussen de volgende twee zinnen?

Cursist A: 'In de les besteden we te veel aandacht aan grammatica.'

Cursist B: 'In de les besteden we veel aandacht aan grammatica.'

Het woordje 'te' is negatief. De zin van cursist A klinkt als kritiek: de cursist vindt het jammer of vervelend dat er zo veel tijd aan grammatica wordt besteed. Cursist B vindt het óók veel, maar het klinkt hier eerder positief; hij of zij is er misschien zelfs blij mee.

Keptsodruk

Klankreductie

Als we spreken, slikken we letters in en plakken we woorden aan elkaar. Als je dat op de goede manier doet, klink je heel Nederlands!

Welke letters slikken we in?

	uitspraak	voorbeeldzin	uitspraak
ik ('k)	[k]	'k Heb geen idee.	[kepgeenideej]
het ('t)	[ət]	Ik heb 't gezien.	[kepətgəzien]
hij (ie)	[ie] (niet als eerste woord in de zin)	Heeft ie dat echt gedaan?	[heeftiedategtgədaan]
hem ('m)	[əm]	Ik heb 'm gebeld.	[kepəmgəbɛlt]
haar ('r of d'r)	[ər] [dər]	Ik heb 'r gebeld. Ik heb het tegen d'r gezegd. D'r zusje komt straks.	[kepərgəbɛlt] [kepəteegədərgəzɛgt] [dərzusjəkomtstraks]
mijn (m'n)	[mən] of [mə]	Ik heb m'n trein gemist.	[kepmə(n)treingəmist]
zijn (z'n)	[zən] of [zə]	Hij heeft z'n trein gemist.	[hijheeftsə(n)treingəmist]
er	[ər]	Wat is er aan de hand?	[watissəraandəhant] [tissəraandəhant]
dat is (da's)	[das]	Da's goed.	[dasgoet]
zo'n (komt van: zo een)	[zoon]	Da's zo'n goede film.	[dassoongoejəfilm]
eens ['s]	[əs]	Kijk eens!	[kijkəs]

De voorbeeldzinnen kun je ook beluisteren op de website.

Opdracht 1

Lees de volgende dialogen. Gebruik de zinnen tussen vierkante haken om te zien hoe het zo natuurlijk mogelijk klinkt. De syllabes die klemtoon krijgen, zijn onderstreept.

1

Hoe is het?	[hoe <u>issut</u>] of [hoe <u>ist</u>] of [ho <u>est</u>]
Het kan beter.	[tkanbe <u>etər</u>] of [kanbe <u>etər</u>]
Wat is er dan?	[wa <u>tissər</u> dan] of [ti <u>ssər</u> dan]
Ik heb mijn pols gebroken.	[kep <u>məp</u> ols <u>gəbrookə</u> (n)]
Hoe kwam het?	[ho <u>ek</u> wamət]
Ik ben van mijn fiets gevallen.	[kbenvamm <u>əfietsgəvallə</u> (n)] of [benvamm <u>əfietsgəvallə</u> (n)]
O, balen ...	[ooba <u>alə</u>]

2

Hij is z'n hondje kwijt.	[hijissehontjək <u>wijt</u>]
Dat is vervelend.	[dasvər <u>veelənt</u>]
Ik heb 'm net gezien.	[kepəmnet <u>gəzien</u>]
Hé, daar loopt ie.	[heejdaar <u>looptie</u>] of [heejdaa <u>looptie</u>]

3

Waar is m'n tas?	[waarsm <u>ətas</u>]
Ik weet het niet.	[kwe <u>etə</u> niet] of [kwe <u>etə</u> tnie] of [kwee <u>nie</u>]
Ik had hem net nog.	[katəmnet <u>nog</u>]
Is ie gejat?	[isieg <u>əjat</u>]
Ik hoop het niet!	[koop <u>ə</u> tniet] of [koop <u>ə</u> tnie]

4

Heb je z'n vriendin gezien?	[hepjəzvriendin <u>gəzien</u>]
Nee, hoezo?	[neeh <u>oezoo</u>]
Ze heeft d'r haar groen geverfd.	[zəheeftər <u>haargroengəverft</u>]
Dat heb ik niet gezien.	[dathepknie <u>gəzien</u>] of [dahepknie <u>gəzien</u>] of [daheknie <u>gəzien</u>]
Ze heeft het ook weleens paars gehad.	[zəheeftət <u>ookweləspaarsgəhat</u>]
Dat is bijzonder.	[dasbiez <u>ondər</u>]

5

Wil je me even helpen?	[wɪljəməeəvəhɛlpə]
Waarmee?	[waarmeej]
Wil je de kat eten geven?	[wɪljədəkateetəgeevə]
Dat kan ik nu niet doen.	[dakanknunjedoen]
Waarom niet?	[wromnie]
Ik heb het zo druk.	[keptsodruk]
Ik ook.	[kook]

Luister naar de audio op de website. Zeg de zinnen na en neem jezelf op. Luister daarna terug. Ben je tevreden?

Opdracht 2

Het woordje 'er' is een lastig woordje, omdat het meestal niet klinkt als 'er', maar als [ər] of [dər]. De volgende zinnen met 'er' komen uit hoofdstuk 37 (over 'er' als vooruitwijzer). Luister op de website naar de zinnen en zeg ze na.

- 1 Wat zie je er goed uit!
- 2 Is Marc er nog niet?
- 3 Ik ga ervan uit dat hij nog komt.
- 4 Ik kan er eerlijk gezegd niet goed tegen dat hij altijd te laat is.
- 5 Misschien is hij zich er niet van bewust dat we op hem wachten.
- 6 Nee sorry, ik ben er niet aan toegekomen.
- 7 Ik kijk er echt naar uit.
- 8 Dat hangt ervan af.
- 9 Ik had er niet aan gedacht jullie even te bellen.
- 10 We hadden het er net over.
- 11 Ik heb er wel lang over gedaan.
- 12 Ik ben het er helemaal mee eens.